

EU:n kestävän rahoituksen taksonomia ohjaa taloutta vihreämpään suuntaan

23.2.2021 – Blogi

KIRJOITTAJA

Otso Manninen

Vanhempi ekonomisti

Sijoittajilla, jotka haluavat sijoittaa ympäristön kannalta kestäviin kohteisiin, on ongelmana tunnistaa sijoituskohteet, jotka aidosti edistävät ympäristötavoitteita. Tuhansien eri sijoituskohteiden ympäristövaikutusten arviointi on useimmille sijoittajille mahdotonta ja yksityisten luokittelijoiden kestävyysarviot ovat usein keskenään ristiriitaisia johtuen niiden käyttämisestä erilaisista ja läpinäkymättömistä arviointimenetelmistä. Joissain tapauksissa rima voi olla niin matalalla, että lähes mikä tahansa kohde lasketaan vihreäksi.^[1] Vihreiden sijoituskohteiden luotettava tunnistaminen onkin ollut yksi keskeisistä hidasteista vihreän rahoituksen yleistymiselle.

Ongelman ratkaisemiseksi EU on luonut rahoitussektorille kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmän, joka määrittelee, millainen taloudellinen toiminta on kestävä.^[2] Tästä luokittelujärjestelmästä käytetään yleisesti nimitystä kestävä rahoituksen taksonomia. Taksonomiassa on kolme olennaista piirrettä, jotka erottavat sen monista muista järjestelmistä, jotka pyrkivät luokittelemaan vihreät sijoitukset.

Taksonomian ensimmäinen piirre on, että siinä arvioitava ”perusyksikkö” on toiminto eikä yritys. Yksi yritys voi tehdä useita toimintoja, joista osa voi olla taksonomian mukaan kestävä ja osa ei. Esimerkiksi energiayhtiö voi tuottaa sähköä kestävästi tuulivoimalla ja ei-kestävästi hiilivoimalla. Tarkastelemalla yrityksen saamaa liikevaihtoa eri toiminnoista voidaan laskea kyseisen yrityksen osalta, kuinka kestävä sen toiminta on. Jos edellä mainitussa esimerkissä energiayhtiön liikevaihdosta 30 prosenttia tulee tuulivoimasta ja 70 prosenttia hiilivoimasta, silloin yritys olisi 30 prosenttisesti taksonomian mukainen.

Taksonomian toinen piirre on, että siinä arvioidaan taloudellisen toiminnan

1. Viherpesuksi kutsutaan toimintaa, jossa sijoitus esitetään ympäristön kannalta kestäväksi, vaikka se ei sitä todellisuudessa ole. Harvoin kyseessä on kuitenkaan suoranainen huijaus, vaan yleensä viherpesu tarkoittaa tarkasti valikoitua ja rajoitettua raportointia (ts. jätetään ikävät asiat vain kertomatta).

2. Taksonomian mukaan on olemassa kestävä toiminta ja muuta toimintaa. Muu sisältää sekä ympäristön kannalta haitallisen toiminnan, ympäristön kannalta neutraalin toiminnan ja toiminnan, jota ei pystytä (vielä) luokittelemaan.

ympäristövaikutuksia kuuden kriteerin avulla, jotka menevät paljon toiminnan ilmastovaikutuksia pidemmälle eri ympäristönäkökulmiin.^[3] Nämä kriteerit ovat:

- ilmastonmuutoksen hillintä
- ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- vesivarojen ja merten tarjoamien luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojele
- siirtyminen kiertotalouteen
- ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen
- luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojele ja ennallistaminen

Jotta taloudellinen toiminta olisi kestävä, tulee sen edistää vähintään yhtä näistä ympäristönäkökulmista, eikä kyseinen toiminta saa haitata mitään muuta näistä ympäristönäkökulmista. Tämä jälkimmäinen vaatimus on erittäin keskeinen ero taksonomian ja monen muun vihreyden määritelmän kanssa. Taksonomia sisältää myös tarkat mittarit näiden ympäristönäkökulmien edistämisen ja niiden haittaamisen arvioimiseksi.^[4]

Kolmas piirre taksonomiassa on, että se on luotu rahoitusalan yrityksiä koskevan EU-asetuksen avulla. Määritelmät ja kriteerit ovat siksi (lähes) samat kaikkialla EU:ssa.^[5] Ja koska sijoittajan on vaikea raportoida oman sijoitussalkkunsu kestävyyttä ilman tietoa sijoituskohteilta, taksonomia velvoittaa myös suurimpia yrityksiä rahoitussektorin ulkopuolella raporttoimaan, kuinka suuri osa niiden toiminnasta on taksonomian mukaisesti kestävä. Kun tulevaisuudessa suuret yritykset joutuvat huomioimaan myös omat tuotantoketjunsu ja niiden toiminnan vihreyden, raportoinnin kattavuus leviää laajemmin eri yrityksiin.^[6] Jos odotukset taksonomian osalta toteutuvat, yhä suurempi osuus liiketoiminnasta muuttuisi näin ympäristön kannalta kestäväksi seuraavien vuosien ja vuosikymmenien aikana.

Tulevaisuudessa taksonomia voi laajeta moniasteisemmaksi luokitteluksi kuin ainoastaan taloudellisen toiminnan jakamiseksi kestäväksi tai ei-kestäväksi. Jonain päivänä se ehkä luokittelee myös ympäristön kannalta kestävämmän toiminnan. Tällöin se toimisi paremmin yrityksiä ja niiden investointeja ohjaavana tekijänä. Ja kaukaisessa tulevaisuudessa ei ehkä enää olisi muuta kuin ympäristön kannalta kestävä

3. Ympäristökriteereiden lisäksi taksonomia sisältää yhteiskuntavastuun osalta ns. minimisuoajatarkastelun, joka tarkoittaa, että kestävä toiminta ei saa olla esimerkiksi ihmisoikeuksien vastaista. Nämä minimivaatimukset tulevat seuraavista sopimuksista: OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet, Kansainvälisen työjärjestön työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevan julistuksen yksilöidyt kahdeksan keskeisestä yleissopimusta sekä kansainvälinen ihmisoikeusasiakirja.

4. Ensimmäisessä vaiheessa taksonomia sisältää tarkat mittarit vain ilmastonmuutoksen hillinnälle ja sopeutumiselle, mutta muut kriteerit ovat tulossa myöhemmin. Vaikka muiden ympäristökriteereiden osalta ensivaiheessa ei positiivisen vaikutuksen mittareita tulekaan, niin silti heti alusta alkaen kestävä toiminta ei saa vahingoittaa ympäristöä minkään näistä kuudesta kriteeristä mukaan.

5. Pieniä eroja eri maiden välille tulee siitä, että esim. jotkin määritelmät pohjautuvat muusta kansallisesta sääntelystä tuleviin raja-arvoihin.

6. Kaikista pienimpiä yrityksiä taksonomia tuskin koskaan tulee koskemaan, sillä niillä raportoinnin kustannukset voivat kasvaa kohtuuttomiksi. Sitä myötä, kun raportointivaatimukset koskevat alihankintaketjuja pidemmälle, niin pienimpien yritysten osalta voidaan ehkä kehittää esim. erilaisia arviointimenetelmiä korvaamaan tarkkaa laskentaa.

taloudellista toimintaa. Vaikka taksonomia tuntuu tavalliselle ihmiselle kaukaiselta asialta, siihen kannattaa tutustua.^[7] Jollain aikavälillä sen vaikutukset näkyvät laajemmin reaaliatalouden yrityksissä ja niiden toiminnassa. Silloin se tulee vaikuttamaan meihin kaikkiin.

Avainsanat

ilmastonmuutos, ilmatoriskit, kestävä rahoitus, raportointi, taksonomia, vastuullinen sijoittaminen

7. Tutustuminen taksonomiaan kannattaa aloittaa komission sivuilta (englanniksi): https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en.